

Arne Støttrup Andersen og Øyvind Sivertstøl

Tilgang, avgang og kontinuitet i lavinntekt

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå, juli 2010 Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN 978-82-537-7891-4 Trykt versjon	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-7892-1 Elektronisk versjon	Oppgave mangler	..
ISSN 0806-2056	Oppgave mangler foreløpig	...
Emne: 05.01	Tall kan ikke offentliggjøres	:
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Null	-
	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Denne analysen inngår som en av flere analyser ved Seksjon for levekårsstatistikk som behandler arbeidsmarkedsatferd i lavinntektsgruppen. Den første analysen (Andersen 2008) var basert på intervjudata og viste et betydelig omfang av yrkesaktivitet i lavinntektsgruppen. Den andre gjentok analysen på registerdata og viste et langt mer beskjedent omfang av yrkesaktivitet. Denne analysen legger vekt på dynamikken i lavinntektsgruppen og hvilken rolle endringer i yrkesaktivitet spiller for denne dynamikken. Analysen skulle tatt for seg dynamikken også for grupper med vedvarende lavinntekt. Dette har imidlertid ikke vært mulig innenfor rammen for prosjektet.

Analysene viser også hvilken unik kilde Forløpsdatabasen FD-trygd er blitt som datakilde i analyser av lavinntekt etter at Statistisk sentralbyrå har fått et landsdekkende husholdningsregister som gjør det mulig å avgrense lavinntektsgrupper.

Analysen er finansiert av Arbeidsdepartementet og Arbeids- og velferdsetaten.

Sammendrag

Denne analysen fører videre problemstillinger som så vidt ble berørt i en tidligere analyse (Andersen og Sivertstøl 2009), nemlig å følge utviklingen av lavinntektsgrupper over tid. Hovedvekten i analysen legges på hvilken betydning endringer i tilknytningen til arbeidsmarkedet, og naturligvis spesielt endringer i omfanget av yrkesaktivitet har for bevegelser inn og ut av lavinntektsgruppen. Epland har tidligere konkludert at endret husholdningstilknytning og endringer i yrkesaktivitet var de to viktigste faktorene (Epland 2005).

En hovedkonklusjon er at disse to faktorene har svært forskjellig betydning for tilgangene og avgangene fra lavinntektsgruppen (se definisjon av begrepene på side 8). En stor del av husholdningene til tilgangspersoner ble mindre, særlig ble det flere aleneboende. Unge er generelt overrepresentert i lavinntektsgruppen, og de er enda sterkere overrepresentert blant tilgangene. Mye tyder på at en betydelig del av tilgangene er unge som flytter fra foreldrene. Tilgangene opplever en sterk nedgang i lønnsinntekten. Særlig gjelder det de tilgangene der husholdningene blir mindre. Her reduseres lønnsinntekten fra nær gjennomsnittet for alle husholdninger til bare vel en sjettedel av dette. Dette har sammenheng med at arbeidstiden reduseres. Analysen viser at 75 prosent av den reduserte arbeidstiden skyldes at arbeidstiden til personer som går ut av husholdningen langt overstiger arbeidstiden til nye personer i husholdningen. Bare 25 prosent av den redusert arbeidstiden skyldes redusert arbeidsinnsats for personer som var i tilgangshusholdningen på begge tidspunkter. Husholdningsendringer synes altså å ha langt størst betydning for tilgang til lavinntektsgruppen. Satt på spissen kan en si at tilgangene flytter til lavinntekt.

For avgangene er situasjonen på mange måter omvendt. Husholdningene blir større, andelen aleneboende minker, om enn endringen ikke er så stor som for tilgangene. Lønnsinntekten øker og arbeidstiden for avgangshusholdningene øker. Vi finner at bare om lag en tredel av økningen i husholdningenes samlede arbeidstid skyldes endringer i husholdningenes sammensetning. To tredeler av økningen skyldes at personer som tilhørte husholdningene til avgangene begge år arbeider mer. Forenklet kan en si at avgangene arbeider seg ut av lavinntekt.

En likhet mellom tilganger og avganger er at unge er sterkt representert blant avgangene. Det er mye dynamikk blant unge i lavinntektsgruppen. Det er langt mindre dynamikk blant de litt eldre i lavinntektsgruppen, særlig blant aleneboende. Flertallet av eldre aleneboende (45-66 år) i lavinntektsgruppen i 2006 har hatt lavinntekt hele perioden 2005-2007.

Verken uførepensjon eller medisinsk rehabilitering bidrar i betydelig grad til lavinntekt, dog rehabilitering noe mer enn uførepensjon. I lavinntektshusholdninger med uførepensjonist er arbeidssøkingen lav, mens den er betydelig i husholdninger med personer i rehabilitering.

Sykdom er langt fra den eneste faktoren som bidrar til lavinntekt. En betydelig del av lavinntektshusholdningene uten syke hadde arbeidssøkende. Mest marginaliserte i forhold til arbeidsmarkedet er husholdninger med kontinuerlig lavinntekt, vel en tredel av disse har verken lønnsstakere, arbeidssøkende eller uførepensjonist/rehabiliteret.

Tall for 2005-2007 viser at jo eldre personer i lavinntektsgruppene er jo mer marginaliserte er de. Blant eldre er det en større andel som ikke har hatt lønnsarbeid i det hele tatt i perioden. Det gjelder uansett hvilken lavinntektsgruppe en ser på, men særlig for dem med lavinntekt hele perioden. Unge i tilgangs- og avgangshusholdninger er lite marginaliserte.

Abstract

The main focus of this analysis is on the consequences of changes in labour force participation, and especially the effect of changes in the level of working hours on movements in and out of the low income group. Epland concluded in his analysis of income mobility that changes in household composition and in labour force participation were the two most important factors (Epland 2005).

The main conclusion is that these two factors has very different effect on in- and outflow from the low income group. A large proportion of the households to persons entering the low income group decreased in size. Young people are strongly overrepresented among newcomers to the low income group. There are strong indications that many of them are young persons leaving their parents home. There is a strong decrease in income from work among the newcomers, especially for newcomers whose household decrease in size. For these the income from work is reduced from an income close to the average for all households to approximately one sixth of this. This is connected with a strong decrease in working hours. The analysis shows that 75 percent of the reduction in working hours is due to the fact that working hours for persons leaving the household are much larger than working hours for persons entering the household. The remaining 25 percent is due to a reduction in working hours among the persons who were stable members of the household. Hence changes in household seems to be clearly most significant factor for entering the low income group.

For movement out of the low income group the situation is in many ways the opposite. Households increase in size and the proportion of one-person households decrease. Income from work and working hours for the household increase. And now only about one third of the increase in working hours for the household is due to changes in the household. Two thirds of the increase is due to an increase in working hours among the stable members of the household.

Also among those leaving the low income group young persons are strongly overrepresented. Membership in the low income group is much more dynamic among youth than among middle-aged and elderly persons, especially among one-person households.

Neither disability pension nor medical rehabilitation does contribute significantly to low income, however rehabilitation more than disability pension. In low income households with disability pensioner few are seeking job, while there is considerable job search in households with persons under rehabilitation.

Illness is far from the only factor contributing to low income. A considerable proportion of low income households without sick persons had members looking for work. Most marginalized in relation to the labour market are households with low income the whole period, a little more than one third had neither members who were employed, looking for work or disabled/under rehabilitation.

Results for the years 2005-2007 show that the older the persons are the more marginalized they are. Among persons 45 years and older there is a considerable proportion with no employment at all during the period, irrespective of low income group, however the proportion is largest among persons with low income during the whole period. Young persons entering or leaving the low income group are rarely marginalized.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. Tilgang til og avgang fra lavinnteksgruppen	7
1.2. Populasjonen	9
1.3. Lavinntektsstatus i årene 2005-2007.....	9
2. Hvem er tilgangene og avgangene?	12
3. Tilgang til lavinnteksgruppen	15
3.1. Tilgangshusholdningene ble mindre.....	15
3.2. Sterk nedgang i lønnsinntekt.....	16
3.3. Antallet arbeidstimer halvert.....	17
3.4. Husholdningsendringer viktigst for tilgang til lavinnteksgruppen	19
4. Avgang fra lavinnteksgruppen	21
4.1. Avgangshusholdninger mer stabile enn tilgangshusholdninger.....	21
4.2. Lønnsinntekten for avgangshusholdninger øker sterkt.....	22
4.3. Fordobling av antallet arbeidstimer i avgangshusholdninger.....	23
4.4. Avgang fra lavinnteksgruppen skyldes ikke husholdningsendringer.....	24
4.5. Størst endringer i arbeidstid i yngre aldersgrupper	25
5. Lavinnteksgruppers relasjon til arbeidsmarkedet	27
5.1. Arbeidssøking og sykdom	27
5.2. Få helt marginaliserte blant tilganger og avganger	30
Referanser	34
Tabellregister	35

1. Innledning

Lavinntektsgruppen i Norge er ganske ustabil. Fra ett år til neste skiftes betydelige deler av gruppen ut. Av de 233 000 personer i lavinntektsgruppen i 2006 i alderen 16-66 år som ikke var studenter var 141 000 eller vel 60 prosent fortsatt i lavinntektsgruppen i 2007.

Vi har tidligere vist at en betydelig del av lavinntektsgruppen er yrkesaktive. Basert på registerdata gjaldt det 28 prosent av personer 16-66 år i lavinntektsgruppen i 2005 (Andersen og Sivertstøl 2009). Ytterligere 35 prosent hadde en relasjon til arbeidsmarkedet ved at de enten var arbeidssøkende, under rehabilitering eller hadde uførepensjon. En tidligere analyse basert på intervjudata (Andersen 2008) kan tyde på at registerdata undervurderer yrkesaktiviteten i lavinntektsgruppen. Nesten to av tre lavinntektshusholdninger i 2004-2005 var ifølge denne analysen yrkesaktive i løpet av året, og om lag 40 prosent av husholdningene arbeidet minst ett årsverk.

Det foregår altså en betydelig yrkesaktivitet i lavinntektsgruppen og flertallet har en relasjon til arbeidsmarkedet. Dette er viktig siden arbeid anses som det kanskje viktigste middel til å bekjempe fattigdom i samfunnet.

Hovedformålet med denne analysen er å undersøke hvilken betydning endringer i tilknytningen til arbeidsmarkedet, og naturligvis spesielt endringer i omfanget av yrkesaktivitet har for bevegelser inn og ut av lavinntektsgruppen. Analysen vil bygge på registerdata om inntekt og lønnet arbeid. Epland konkluderte at endret husholdningstilknytning og endringer i yrkesaktivitet var de to viktigste faktorene (Epland 2005). Disse er imidlertid ikke uavhengige. Vi vil derfor spesielt se på endringer i yrkesaktivitet som er knyttet til at en yrkesaktiv person forlater eller går inn i husholdningen, og endringer i yrkesaktivitet blant husholdningsmedlemmer som er stabile i husholdningen. Den tidligere analysen (Andersen og Sivertstøl 2009) tyder på at yrkesaktiviteten i 2005 for dem som tilhørte lavinntektsgruppen i 2005 var omtrent den samme i 2004. 90 prosent av de ikke-yrkesaktive i 2005 var heller ikke yrkesaktive i 2004, og tre av fire yrkesaktive i 2005 var også yrkesaktive i 2004. Spørsmålet er om dette også gjelder de som endrer lavinntektsstatus.

1.1. Tilgang til og avgang fra lavinntektsgruppen

Analysen i 2009 hadde person som enhet. Lavinntekt er imidlertid et resultat av inntektene til alle personer i husholdningene. Til forskjell fra analysen i 2009 vil vi legge vekt på å analysere yrkesaktiviteten og endringer i denne for alle husholdningsmedlemmer.

I analyser av lavinntekt opererer en med en skarp lavinntektsgrense. En liten endring i inntekt vil derfor kunne føre til tilgang eller avgang fra lavinntektsgruppen selv om realiteten er nesten uendret. Det har derfor vært vanlig å kreve inntektsendringer av en viss størrelse for at en kan definere en avgang eller tilgang. For eksempel kreves ofte en økning til et nivå på minst 10 prosent over lavinntektsgrensen for at en skal definere en endring i inntekt som en avgang (Duncan m.fl. 1993 og Jarvis og Jenkins 1997). Vi skal her følge Eplands definisjoner av tilganger og avganger (se boks om definisjon av tilgang og avgang).

Hva kan føre til avgang fra lavinntektsgruppen? Rent teknisk skjer det ved at ekvivalentinntekten øker. Dette kan dels skje ved at husholdningens ekvivalentvekt blir mindre, altså at det blir færre voksne og/eller barn i husholdningen. Eller sagt på en annen måte: forsørgelsesbyrden blir mindre, det blir lettere å opprettholde en akseptabel levestandard på samme inntekt.

Definisjon av tilgang og avgang fra lavinntektsgruppen

For å utelukke at svært små endringer i ekvivalentinntekten (se boks om definisjon av lavinntekt) skal føre til en endring i lavinntektsstatus definerer vi en avgang som en overgang fra lavinntekt i 2006 definert ved 60 prosent av median ekvivalentinntekt til en situasjon i 2007 der ekvivalentinntekten er minst lik 65 prosent av median ekvivalentinntekt. Det skal altså ha vært et inntektsløft av en viss størrelse for at vi skal registrere det som en avgang fra lavinntektsgruppen.

Tilsvarende for tilganger til lavinntektsgruppen i 2006. Dette defineres som personer som ikke hadde lavinntekt i 2005, men som hadde en ekvivalentinntekt under 55 prosent av medianinntekten i 2006.

Definisjon av lavinntektshusholdninger

En person tilhører lavinntektsgruppen hvis husholdningens samlede inntekt etter skatt per forbruksenhet er lavere enn 60 prosent av medianinntekten. Medianinntekten er midtpunktet i fordelingen av husholdninger etter ekvivalentinntekt. Ekvivalentinntekten er husholdningens inntekt etter skatt delt med antallet forbruksenheter i husholdningen. Husholdningens samlede inntekt omfatter både skattepliktige og ikke skattepliktige inntekter, f.eks. sosialhjelp, bostøtte fra Husbanken, stipend fra Statens lånekasse (lån fra Statens lånekasse regnes derimot ikke som inntekt). Opplysningene om inntekt er basert på de samme registrene som ligger til grunn for inntekts- og formuesstatistikken for husholdninger, først og fremst Skattedirektoratets register (for ulike definisjoner av lavinntekt se (Normann 2009)).

Grunnen til at vi bruker ekvivalentinntekt, altså deler husholdningens inntekt med antallet forbruksenheter er at store husholdninger nødvendigvis må ha større forbruksutgift for å opprettholde en bestemt standard enn en liten husholdning. Antallet forbruksenheter i en husholdning beregnes etter den såkalte modifiserte OECD skala som også benyttes av Eurostat. Hvert medlem av husholdningen tildeles en vekt, første voksne får vekt 1, andre voksne vekt 0,5, mens barn 0-15 år tildeles vekt 0,3.

I 2006 hadde lavinntektshusholdningene en samlet inntekt etter skatt per forbruksenhet under 145 320. Aleneboende tilhørte altså lavinntektsgruppen om de hadde inntekt etter skatt under dette beløpet. For par med to barn gjaldt det hvis husholdningen i 2006 hadde inntekt etter skatt under 305 172 kroner.

Median ekvivalentinntekt for de tre årene som inngår i denne analysen er:

2005:	229 614 kroner
2006:	242 200 kroner
2007:	262 486 kroner

Det gir følgende lavinntektsgrenser for de tre årene

2005:	137 768 kroner
2006:	145 320 kroner
2007:	157 492 kroner

Den andre hovedgrunnen til økende ekvivalentinntekt er naturligvis at husholdningens inntekt øker. Det kan skje på flere måter. Vi skal skille mellom noen viktige måter. Den ene består i at det kommer til en (voksen) yrkesaktiv person, som altså bidrar med en inntekt som husholdningen ikke hadde før. Den andre består i at inntektene til de personer som var i husholdningen også året før øker. Det kan for eksempel skje ved at de øker sin arbeidsinnsats eller ved at "timelønnen" øker.

Vi skal i den videre analysen legge vekt på virkningen av endringer i husholdningens størrelse og i husholdningens arbeidsinnsats, og forsøke å analysere de to i sammenheng. Epland har i en tidligere analyse konkludert at mye tyder på at

”demografiske faktorer ser ut til i større grad å sammenfalle med det å falle ned i lavinntektsgruppen, enn det å ta seg ut av lavinntektsgruppen” (Epland, 2005). Vi vil altså vente at endring i arbeidsinnsats, og dermed endring i inntekt er viktigere for avgang fra lavinntektsgruppen enn for tilgang til denne.

1.2. Populasjonen

Populasjonen i denne analysen er personer som var i alderen 16-66 år ved utgangen av 2006 og som var bosatt i Norge i alle de tre årene 2005-2007. Vi har utelatt personer i studenthusholdninger i 2006. Vi studerer bare tilgang og avgang fra lavinntektsgruppen i 2006. Utgangspunktet er altså 2006 populasjonen.

Studenter er personer i husholdninger der hovedinntektstaker verken er yrkes-tilknyttet (dvs person med yrkesinntekt større enn folketrygdens minstepensjon) eller trygdemottaker, men der husholdningen mottar studielån (dvs. er borteboer). Grunnen til at studenter utelates er at studier regnes som en investering i framtidig inntekt. For studenter betraktes det som legitimt å leve på studielån. Studielån regnes her ikke med i inntekten (mens studiestipend gjør). Derfor vil lavinntektsandelen for studenter gi et feilaktig inntrykk av den økonomiske situasjonen.

En kan argumentere for at vi burde utelukket også personer som bodde i studenthusholdninger i 2005 og 2007. Hovedfokus i analysen er tilganger til lavinntektsgruppen i 2006 fra 2005 og avganger fra lavinntektsgruppen i 2006 til 2007. Det avgjørende er derfor om lavinntektsgruppen i 2006 inneholder studenthusholdninger. Dessuten har vi for 2005 ikke hatt tilgang til sammenlignbar avgrensning av studenthusholdninger. Utelukkelse av personer i studenthusholdninger i 2006 vil likevel bety at vi unngår størsteparten av ”studentproblemet”.

Enheter i tabellene som presenteres er husholdning. Personene er knyttet til den husholdning de bodde i ved utgangen av året hvert av årene 2005-2007. Eventuelle endringer i husholdningstilknytningen i løpet av året har vi ingen informasjon om. Dette kan naturligvis ha betydning bl.a. for lavinntektsstatus. For eksempel kan en person ha blitt forsørget gjennom det meste av året, og vært uten egen inntekt, men ha flyttet ut av forsørgerhusholdningen og for seg selv på slutten av året. Personen vil da fremstå som aleneboende uten inntekt eller med liten inntekt, selv om levestandarden det meste av året har vært tilfredsstillende.

Definisjon av husholdning

Husholdninger er her privathusholdninger bestående av personer bosatt på samme adresse. Det er altså bohusholdninger og ikke kosthusholdninger, der kravet i tillegg er at personene skal ha ’felles økonomi’, ofte operasjonalisert ved at de har felles kost. For nærmere opplysninger se www.ssb.no/emner/02/01/20/familie/.

1.3. Lavinntektsstatus i årene 2005-2007

I denne analysen legger vi hovedvekten på å analysere tilganger og avganger fra lavinntektsgruppen i 2006. Tilgangene og avgangene er definert ovenfor.

Tilgangene til lavinntektsgruppen i 2006 defineres på grunnlag av endringer i inntektene fra 2005 til 2006, mens avgangene fra lavinntektsgruppen i 2006 defineres på grunnlag av endringer i inntektene fra 2006 til 2007. Som nevnt brukes litt andre kriterier enn 60 prosent av medianinntekten ved definisjonen av disse.

I tillegg til tilgangene og avgangene er det tre andre grupper. To av disse er faste gjennom hele analysen og vil bli brukt som referansegrupper for tilgangs- og avgangsgruppene. Den ene gruppen er de som er karakterisert ved kontinuitet i medlemskap i lavinntektsgruppen. De er altså medlem av lavinntektsgruppen (definert ved 60 prosent av medianinntekten) i alle de tre årene 2005-2007. Den andre faste gruppen er de som ikke tilhører lavinntektsgruppen noen av de tre årene.

Vi har kalt gruppen som har lavinntekt i alle de tre årene for kontinuerlig lavinntekt. Det er viktig å være oppmerksom på at dette ikke er det samme som vedvarende lavinntekt som er brukt i flere publikasjoner (bl.a. Enes 2010 Økonomi og levekår). Vedvarende lavinntekt ville vært definert ved å summere ekvivalentinntektene for årene 2005-2007, danne medianen i denne fordelingen og definere grensen for vedvarende lavinntekt som 60 prosent av medianinntekten for de tre årene.

Avgang fra lavinntektsgruppen i 2006 er definert som personer som tilhørte lavinntektsgruppen i 2006 definert ved 60 prosent av medianinntekten, men som i 2007 hadde en inntekt høyere enn 65 prosent av medianinntekten. Hadde vi isteden brukt lavinntektsgrensen fastsatt ved 60 prosent av medianinntekten i 2007 ville det vært 25 prosent flere avganger, eller vel 92 000, mot nå om lag 74 000. De personer som så vidt kommer over lavinntektsgrensen (60 prosent) befinner seg i tabell 1.1. i gruppen Andre (avganger). Personer med bare marginale inntektsendringer vil vi ikke betrakte som avganger. Inntektsendringen bør være av størrelsesorden minst 10 prosent.

Tilsvarende for tilgangene. Hadde vi brukt 60 prosent av medianinntekten i 2006 til å definere tilgangene ville det vært vel 93 000 tilganger og ikke 62 000. Det ville altså vært 50 prosent flere tilganger. De personer som bare så vidt kommer under 60 prosent lavinntektsgrensen befinner seg i tabellen nedenfor i gruppen Andre (tilganger).

Gruppene av tilganger og avganger overlapper. Nesten 27 000 personer er både tilganger til lavinntektsgruppen i 2006 og avganger fra denne. Det betyr at de bare er inntil lavinntektsgruppen i 2006, men ikke tilhører lavinntektsgruppen verken i 2005 eller 2007. De utgjør en betydelig del av tilgangene, over 40 prosent, og mer enn en tredel av avgangene, og utgjør en ganske dynamisk gruppe. Det er heller ikke tale om marginale inntektsbevegelser siden de faller under 55 prosent av medianinntekten i 2006 og over 65 prosent av medianinntekten i 2007.

Tabell 1.1. Lavinntektsstatus 2005-2007 for analyse av tilganger og avganger. Personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold.

	Analyse av tilganger	Analyse av avganger
Kontinuerlig lavinntekt	95 917	95 917
Tilganger	62 205	
Avganger		73 924
Aldri lavinntekt	2 505 898	2 505 898
Andre (tilganger)	280 859	
Andre (avganger)		269 140
Alle	2 944 879	2 944 879

Vi legger merke til at antallet avganger fra lavinntektsgruppen i 2006 er større enn antallet tilganger. Det kan ikke tolkes som et uttrykk for at lavinntektsgruppen minker siden kriteriene for avgang og tilgang ikke er symmetriske. Tilgang betyr at personen faller under 55 prosent av median inntekt i 2006, mens avgang betyr at personen har inntekt over 65 prosent av medianinntekten i 2007.

Tabell 1.2. Sammensetning av gruppen Andre (avganger) på lavinntektsvariablen. Personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

Lavinntekt 2007	Lavinntekt 2005				Alle
	Ja		Nei		
	Lavinntekt 2006		Lavinntekt 2006		
	Ja	Nei	Ja	Nei	
Ja	0	21 426	44 799	90 089	156 314
Nei	10 187	94 315	8 324	0	112 826
Alle	10 187	115 741	53 123	90 089	269 140

Restgruppen vil variere alt etter om vi analyserer tilganger eller avganger fra lavinntekt. Vi skal vise sammensetningen av de to restgruppene. Generelt består

restgruppen av personer som har tilhørt lavinntektsgruppen i ett eller to år, men ikke alle tre årene, altså personer som vandrer inn og ut av lavinntektsgruppen.

De to gruppene som har lavinntekt i 2006 men ikke i 2007, men som likevel ikke er regnet som avgang er slike som i 2007 har ekvivalentinntekt mellom 60 og 65 prosent av medianen. Disse "kvasiavgangene" er personer som har hatt en økning i ekvivalentinntekten slik at de i 2007 ikke tilhører lavinntektsgruppen definert ved 60 prosent av medianen, men økningen har vært så liten at den ikke har brakt ekvivalentinntekten over 65 prosent av medianinntekten. De største gruppene i restgruppen er de som tilhørte lavinntektsgruppen i 2005, men ikke de to andre årene, 94 000, og de 90 000 som tilhørte lavinntektsgruppen i 2007, men ikke de to andre årene. Gruppen som tilhørte lavinntektsgruppen både i 2006 og 2007, men ikke i 2005 er bare halvparten så stor som de to foregående gruppene.

Tabell 1.3. Sammensetning av gruppen Andre (tilganger) på lavinntektsvariablen. Personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold.

Lavinntekt 2007	Lavinntekt 2005				Alle
	Ja		Nei		
	Lavinntekt 2006		Lavinntekt 2006		
	Ja	Nei	Ja	Nei	
Ja	0	21 426	13 478	90 089	124 993
Nei	43 923	94 315	17 628	0	155 866
Alle	43 923	115 741	31 106	90 089	280 859

Tilsvarende gjelder for de to gruppene med i alt ca 31 000 personer som ikke har lavinntekt i 2005, men tilhørte lavinntektsgruppen i 2006, og som slik sett er en form for tilganger. De har i 2006 en ekvivalentinntekt mellom 55 og 60 prosent av medianinntekten. Disse "kvasitilgangene" er altså personer som bare er marginalt under lavinntektsgrensen i 2006, og ikke tilstrekkelig til her å bli regnet som tilganger. Blant de andre gruppene er de største de som hadde lavinntekt bare ett av årene.

2. Hvem er tilgangene og avgangene?

Det er kjent at unge er kraftig overrepresentert i lavinntektsgruppene. Vi finner imidlertid her at overrepresentasjonen (sammenlignet med befolkningen) er særlig kraftig blant tilgangshusholdningene, og også blant avgangshusholdningene. Blant unge med lavinntekt er det altså en ganske kraftig strøm både inn i og ut av lavinntekt. I de eldre gruppene (45 år og over) er det omvendt, de er kraftig underrepresentert både blant tilgangene og avgangene, vesentlig sterkere underrepresentert enn blant de med kontinuerlig lavinntekt. Det kan tyde på at det blant eldre husholdninger med lavinntekt er forholdsvis mindre mobilitet.

Tabell 2.1. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus etter alder i 2006 til eldste person i husholdningen. 2006. ¹ Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Prosent

	Alle	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Avgang	Aldri lavinntekt
Eldste persons alder					
Under 25 år	5,2	16,8	33,1	27,2	2,4
25-44 år	42,6	40,0	39,6	46,5	42,2
45-66 år	47,0	40,4	25,5	24,6	49,8
67 år og over	5,1	2,9	1,7	1,8	5,6
I alt	99,9	100,1	99,9	100,1	100,0

¹ Vær oppmerksom på at det mangler kolonner for restgruppene (Andre(tilgang) og Andre(avgang)), disse gruppene inngår imidlertid i kolonnen for Alle. Videre at gruppene Tilgang og Avgang overlapper, som vist i forrige kapittel.

I alle lavinntektsgruppene er det et klart flertall av aleneboende. Det er imidlertid en klar forskjell mellom tilganger og avganger på den ene siden og de med lavinntekt alle tre årene. I den siste gruppen er det betydelig flere aleneboende i alderen 45-66 år, de utgjør nesten 30 prosent av de med kontinuerlig lavinntekt. Unge aleneboende under 25 år er den største gruppen i tilgangshusholdningene (30 prosent) og er også en av de største gruppene blant avgangshusholdninger (24 prosent).

Husholdninger med flere voksne utgjør omtrent samme andel i alle lavinntektsgruppene. De forekommer oftest i de middelaldrende og yngre lavinntektsgruppene, blant unge (under 25 år) er det svært få lavinntektshusholdninger med flere voksne.

Tabell 2.2. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus etter alder i 2006 til eldste person i husholdningen og husholdningstype. 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Prosent

	Alle	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Avgang	Aldri lavinntekt
Under 25 år					
Aleneboende	4,1	15,4	30,1	23,9	1,6
Enslig m/barn	0,3	0,5	1,2	1,2	0,1
Flere voksne u/barn	0,6	0,6	1,4	1,6	0,5
Flere voksne m/barn	0,2	0,3	0,3	0,5	0,2
25-44 år					
Aleneboende	14,5	24,2	20,8	25,7	12,7
Enslig m/barn	3,6	4,4	6,2	5,9	3,2
Flere voksne u/barn	5,6	2,0	2,8	3,7	5,8
Flere voksne m/barn	19	9,3	9,8	11,2	20,5
45-66 år					
Aleneboende	13,9	28,7	12,6	10,9	13,4
Enslig m/barn	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Flere voksne u/barn	23,5	6,0	7,9	8,2	26,2
Flere voksne m/barn	8,9	4,9	4,2	4,7	9,5
67 år og over¹					
Flere voksne u/barn	4,8	2,7	1,6	1,6	5,2
Flere voksne m/barn	0,4	0,2	0,1	0,2	0,4
I alt	100,2	100,0	99,8	100,1	100,1

¹ Siden populasjonen er avgrenset til personer 16-66 år forekommer ikke gruppene aleneboende og enslig m/ barn.

Kjønnsfordelingen i husholdningene variere svært lite etter lavinntektsstatus for husholdningen. Uansett lavinntektsstatus er om lag 50 prosent kvinner.

Vi skal vise hvor stor del tilgangs- og avgangshusholdninger og husholdninger med lavinntekt alle tre år utgjør av lavinntektsgruppen i 2006. Det vil gi et bilde av hvilke lavinntektsgrupper som er mest dynamiske. Tabell 2.3 viser at blant de eldre lavinntektshusholdningene (45 år og over) utgjør de som har lavinntekt alle årene mer enn halvparten. Tilsvarende utgjør tilgangs- og avgangshusholdningene forholdsvis beskjedne andeler av lavinntektshusholdningene, særlig blant husholdninger der eldste person er i alderen 45-66 år. Dette viser at det er blant de litt eldre lavinntektshusholdningene at det er minst utskiftning, lavinntektssituasjonen er i betydelig grad stabil.

Omvendt er utskiftningen betydelig blant de unge (under 25 år). Her har under en tredel av lavinntektshusholdningene lavinntekt alle tre årene, mens nesten 40 prosent er nye lavinntektshushold og litt færre forlater lavinntektsgruppen i 2007. Yngre lavinntektshusholdninger (eldste person 25-44 år) er i en mellomstilling. Andelen av lavinntektshusholdningene som er tilgang er mer lik andelen blant de litt eldre enn blant de unge husholdningene, mens andelen som er avgang er ganske lik den vi finner blant de unge husholdningene (NB en skal være forsiktig med å slutte fra forholdet mellom størrelsen av tilgang og avgang til utviklingen av størrelsen på lavinntektsgruppen.) Som tidligere nevnt er tilgangs- og avgangsgruppene ikke definert på en symmetrisk måte).

Tabell 2.3. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus som andel av lavinntektshusholdninger i 2006 med ulik alder i 2006 til eldste person i husholdningen. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006¹. Prosent

Eldste persons alder	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Avgang
Under 25 år	31,4	39,4	37
25-44 år	39,8	25,1	33,6
45-66 år	51,9	20,8	22,9
67 år og over	50,7	19,6	22,7
I alt	42,1	26,8	30,6

¹ En må være oppmerksom på at gruppene Tilgang og Avgang overlapper, og at restgruppene med lavinntekt ikke inngår i tabellen. Derfor summerer ingen rader til 100.

Tabell 2.4 nyanserer bildet og viser at dynamikken i lavinntektsgruppen er minst blant aleneboende, særlig gjelder det blant aleneboende i alderen 45-66 år. Her har nesten 60 prosent av lavinntektshusholdningene lavinntekt alle tre årene. Men også blant de yngre (25-44 år) og unge (under 25 år) er det en større andel blant aleneboende enn blant flerpersonhusholdninger som har lavinntekt alle tre årene. Blant de unge gjelder det imidlertid bare en snau tredel, altså en langt mindre andel enn blant aleneboende 45-66 år.

Tabell 2.4. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus som andel av lavinntektshusholdninger i 2006 med ulik alder i 2006 til eldste person i husholdningen og ulik husholdningstype. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006. Prosent

	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Avgang
Under 25 år			
Aleneboende	32,2	40,0	36,2
Enslig m/barn	22,7	35,6	39,8
Flere voksne u/barn	24,5	36,5	47,2
Flere voksne m/barn	29,9	26,2	41,8
25-44 år			
Aleneboende	43,2	23,6	33,2
Enslig m/barn	32,5	29,2	31,8
Flere voksne u/barn	31,8	27,9	41,7
Flere voksne m/barn	38,1	25,5	33,3
45-66 år			
Aleneboende	59,3	16,6	16,3
Enslig m/barn	40,3	24,9	29,1
Flere voksne u/barn	37,0	30,9	36,4
Flere voksne m/barn	43,7	23,7	30,5
67 år og over			
Flere voksne u/barn	51,3	19,4	22,1
Flere voksne m/barn	43,0	21,4	29,9

Tilsvarende finner vi at tilgang til og avgang fra lavinntektsgruppen er minst blant aleneboende 45-66 år, der disse to gruppene utgjør en sjettedel av lavinntektsgruppen. Blant unge aleneboende utgjør tilgangshusholdningene 40 prosent av lavinntektsgruppen, og avgangene nesten like mye.

Også blant flerpersonghusholdninger finner vi at stabiliteten er størst blant de litt eldre husholdningene (eldste person 45-66 år). I denne gruppen har rundt 40 prosent av lavinntektsgruppen hatt lavinntekt alle tre år. Blant de yngre husholdningene (25-44 år) er det tilsvarende tallet om lag en tredel, mens det blant de svært få unge lavinntektshusholdninger gjelder om lag en av fire husholdninger.

3. Tilgang til lavinntektsgruppen

3.1. Tilgangshusholdningene ble mindre

Skyldes tilgang til lavinntektsgruppen i 2006 at husholdningene er blitt større, og at forsørgelsesbyrden dermed har økt? Tabell 3.1 viser klart at dette ikke er tilfellet. Tvert imot blir husholdningene klart mindre. Mens gjennomsnittlig husholdningsstørrelse for tilgangene var 2.5 personer i 2005 var den i 2006 redusert til 1.8. Endringen er særlig stor for aleneboende, andelen aleneboende blir nesten fordoblet, den øker fra 35 til 64 prosent, og kommer dermed nesten på nivå med andelen aleneboende i gruppen med lavinntekt alle årene 2005-2007.

Blant flerpersonghusholdningene er reduksjonen størst blant tre-personshusholdningene, både absolutt og ikke minst relativt, andelen husholdninger med tre personer blant tilgangene blir omtrent halvert, fra 17 til 9 prosent. Det kan tyde på at mange av tilgangene består av unge som forlater foreldrehjemmet.

Verken blant de med lavinntekt i både 2005, 2006 og 2007 eller blant dem som ikke hadde lavinntekt noen av de tre årene er det endringer av betydning i husholdningsstørrelsen. I restgruppen som har opplevd lavinntekt i ett eller to av de tre årene er det en liten økning i gjennomsnittlig husholdningsstørrelse, men endringene er små sammenlignet med tilgangene.

Vi ser også at de nye lavinntektshusholdninger (tilgangene) er de med den største andel som endrer størrelse, det gjelder nesten halvparten. Vel 40 prosent av tilgangshusholdningene ble mindre. De mest stabile er husholdningene med lavinntekt alle tre årene.

Tabell 3.1. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 etter husholdningsstørrelse. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2005, 2006

	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Aldri lavinntekt	Andre (tilgang)
Husholdningsstørrelse 2005				
1	67,2	34,6	27,2	54,1
2	12,3	23,1	30,0	16,7
3	6,6	17,1	16,9	11,6
4	5,6	14,2	17,1	9,7
5+	8,3	11,0	8,8	7,9
Husholdningsstørrelse 2006				
1	68,3	63,6	27,7	47,0
2	12,1	15,3	31,0	20,6
3	6,2	8,7	16,5	13,6
4	5,4	7,1	16,6	10,5
5+	7,9	5,4	8,3	8,3
Husholdsstørrelse				
Gjennomsnitt 2005	1,84	2,49	2,52	2,04
Gjennomsnitt 2006	1,80	1,78	2,49	2,16
Husholdningene ble				
mindre	5,3	40,8	9,5	9,9
uendret	89,5	52,5	82,7	73,6
større	5,2	6,7	7,9	16,6

Tabell 3.2. bekrefter bildet ovenfor. Vel halvparten av tilgangshusholdningene har skiftet husholdningstype. Når det gjelder flerpersonghusholdningene blant tilgangene er det så godt som ingen endring i andelen enslige med barn, men for de øvrige typer av flerpersonghusholdninger er endringene store.

Ser vi nærmere på overgangene mellom husholdningstypene blant de nye i lavinntektsgruppen i 2006 finner vi at den hyppigste endring er fra tre eller flere voksne uten barn til aleneboende, den forekommer blant 16 prosent av tilgangene. Dette er antagelig voksne barn som flytter ut fra foreldrehjemmet. Det samme gjelder antagelig for overgangen fra tre eller flere voksne med barn til aleneboende,

som forekommer blant 10 prosent av tilgangshusholdningene. Den nest hyppigste overgang er imidlertid fra to voksne uten barn til aleneboende, som forekommer blant 11 prosent. Dette kan være enslige forsørger med voksent barn, der barnet flytter ut, men mest sannsynlig er det parrelasjoner som brytes opp.

Tabell 3.2. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 etter husholdningstype. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2005, 2006

	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Aldri lavinntekt	Andre (tilgang)
Husholdningstype 2005				
Aleneboende	67,2	34,6	27,2	54,1
Enslig m. barn	6,5	7,9	4,7	8,2
To voksne uten barn	9,4	18,8	26,8	12,3
To voksne med barn	11,6	18,2	24,6	13,7
3+ voksne uten barn	1,9	11,2	9,6	5,7
3+ voksne med barn	3,5	9,2	7,2	6,0
Husholdningstype 2006				
Aleneboende	68,3	63,6	27,7	47,0
Enslig m. barn	5,7	8,2	4,1	7,6
To voksne uten barn	9,3	11,0	28,1	16,3
To voksne med barn	11,0	11,5	23,5	14,5
3+ voksne uten barn	2,0	2,8	9,6	8,0
3+ voksne med barn	3,7	3,0	7,0	6,6
Andel som endrer husholdningstype ...	10,1	53,5	16,3	23,2

3.2. Sterk nedgang i lønnsinntekt

Siden tilgangen til lavinntektsgruppen ikke skyldes økt forsørgerbyrde må den skyldes nedgang i inntekt. Den største inntektskomponenten i befolkningen som helhet er lønnsinntekt. Tabell 3.3. viser da også en kraftig nedgang i lønnsinntekt for lavinntektsgruppen. Gjennomsnittlig lønnsinntekt for husholdningene til tilgangene gikk ned fra om lag 245 000 kroner i 2005 til 95 000 kroner i 2006, en nedgang på 60 prosent. Både for husholdninger med lavinntekt alle tre år og de som ikke har lavinntekt noen av årene er endringene langt mindre, en økning i størrelsesorden 10 prosent.

Tabell 3.3. Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Aldri lavinntekt	Andre (tilgang)	Alle
Samlet lønnsinntekt i husholdet					
2005	38 400	243 600	466 400	151 000	407 400
2006	43 300	95 400	494 900	225 300	435 600

Spørsmålet som reiser seg er da om inntektsnedgangen har sammenheng med nedgangen i husholdningsstørrelse. Tabell 3.4. kan tyde på at det langt på vei er forklaringen, selv om det ikke er hele forklaringen. For de husholdninger som blir mindre er det en meget sterk inntektsreduksjon, fra nesten 420 000 kroner i 2005 til 70 000 kroner i 2006. Blant den ganske store andelen husholdninger som ikke endrer størrelse er den relative nedgangen i lønnsinntekt også ganske stor (40 prosent), men absolutt er nedgangen mer beskjeden. Blant de få tilgangshusholdningene som øker i størrelse er det bare en liten inntektsnedgang.

Det er verdt å legge merke til at nivået på lønnsinntekten i 2005 for de tilgangshusholdninger som går ned i størrelse er på nivå med gjennomsnittsinntekten i 2005. Dette kan stemme med en tolkning der en betydelig del av tilgangen skjer ved at voksne barn flytter ut fra husholdninger med forholdsvis normale inntekter, men sliter med å etablere seg på arbeidsmarkedet.

Tabell 3.4. Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

Antallet voksne i husholdet 2005-2006	2005	2006
Kontinuerlig lavinntekt		
Minker	79 300	39 400
Uendret	35 500	41 200
Øker	58 600	91 500
Tilgang		
Minker	417 600	70 000
Uendret	176 500	111 000
Øker	184 900	175 100
Aldri lavinntekt		
Aldri lavinntekt		
Minker	630 700	450 100
Uendret	455 200	487 900
Øker	465 500	656 700
Andre(tilgang)		
Minker	346 800	182 500
Uendret	149 000	200 100
Øker	112 600	427 900

3.3. Antallet arbeidstimer halvert

Endringene i lønnsinntekt kan både skyldes endringer i arbeidstid og avlønning pr time. Vi regner med at den klart viktigste faktoren er endringer i arbeidstid.

Tabell 3.5 viser da også at den samlede arbeidstiden i lønnsarbeid i tilgangshusholdningene gikk kraftig ned fra 2005 til 2006, fra 1187 til 559 timer, altså mer enn en halvering. Nedgangen i lønnsinntekt var enda større, lønnsinntekten i 2006 var bare 39 prosent av inntekten i 2005. Det tyder på at 'lønnen per time' også har gått ned. Dette vil typisk være situasjonen for unge som flytter ut fra foreldrehjemmet, foreldrene vil normalt være bedre avlønnet enn ungdommen.

For gruppene med lavinntekt alle tre år og gruppen uten lavinntekt de tre årene er endringene i arbeidstid relativt små. For begge er endringene i lønnsinntekt noe større enn endringene i arbeidstid, i samsvar med at 'lønn per time' øker. Det gjelder særlig for de som ikke hadde lavinntekt noen av årene.

Tabell 3.5. Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Aldri lavinntekt	Andre (tilgang)	Alle
Samlet arbeidstid i lønnsarbeid i husholdet					
2005	246	1 187	2 211	814	1 946
2006	268	559	2 220	1 122	1 972

Vi skal også se på om endringene i arbeidstid skyldes endringer i antall lønsmottakere i husholdningen. Tabell 3.6 viser i samsvar med tidligere tabeller at antallet lønsmottakere i tilgangshusholdningene gikk ned fra 2005 til 2006. Det gjennomsnittlige antallet ble redusert med vel en tredel. Det var særlig andel hushold med to eller flere lønsmottakere som gikk ned (15 prosentpoeng). Andelen hushold uten lønnsstakere økte med 10 prosentpoeng til 47 prosent, og kanskje litt overraskende økte andelen hushold med en lønnsstaker. Det virker som endringene i antall lønnsstakere er mindre dramatiske enn endringene i arbeidstimer og særlig mindre enn endringene i lønnsinntekt. Det kan tyde på at endringen i tilknytningen til arbeidslivet ikke bare består i at medlemmer av husholdet helt forlater arbeidsmarkedet, men også i at de som blir igjen i husholdet har færre arbeidstimer.

Sysselsettingsopplysninger i FD-trygd

Grunnlaget for analysen er opplysningene om yrkesaktivitet i 2005-2007 i Forløpsdatabasen Trygd (FD-trygd) (om FD-trygd, se webbsiden <http://www.ssb.no/emner/03/fd-trygd/>). Dette registeret gir ikke opplysninger om alle sysselsatte, bl.a. omfatter det ikke selvstendige. Men heller ikke alle lønnskategorier er med. Dokumentasjonen for FD-trygd sier dette om hvilke lønnskategorier som er inkludert (Aukrust m.fl., 2008):

”Sysselsetjingsdata bygger på ei kopling av årsfil frå Arbeidsgjevar-/ arbeidstakarregisteret (A/A) og Løns- og trekkoppgåverregisteret (LTO), og femner om alle arbeidstakarforhold i A/A med kopling til LTO for den aktuelle årgangen. Einkvar som arbeidar i ein annan si teneste for løn eller annan godtgjering er ein arbeidstakar, og skal meldast inn i A/A-registeret. Sjølstendig næringsdrivande, free-lancere og oppdragstakarar skal ikkje meldast inn i registeret. Ektefelle som arbeidar i den andre ektefellens personlege føretak, skal heller ikkje reknast som arbeidstakar. Videre er det krav om at arbeidstakarforholdet har ei avtalt arbeidstid på minst 4 timar kvar veke og er venta å vare minst 7 dagar. Det må vere rapportert løn for at arbeidstakarforholdet skal bli med i den kopla fila.

Datagrunnlaget til sysselsetjingsdata i FD-Trygd er i all hovudsak den same som i den registerbaserte sysselsetjingsstatistikken, men femner berre om lønstakarar med kopling A/A og LTO. Dei hine lønstakarforholda kan delast i to grupper:

A/A utan LTO: Arbeidsforholdet fins i A/A-registeret, men det er ikkje rapportert løn for det aktuelle året. Hovudregelen er at desse ikkje reknast som aktive.
LTO utan A/A: Person som har motteke løn, men det fins ikkje noko aktivt arbeidsforhold registrert i A/A-registeret. Desse kan derfor ikkje daterast.

Kravet om at eit lønstakarforhold berre kjem med når ein finn ei kopling mellom LTO og A/A-registeret, vil seie at ein mister nokre lønstakarforhold”.

FD-trygd inneholder alle lønnskategorier som oppfyller betingelsene over. Et lønnskategorierforhold er et sammenhengende arbeidsforhold hos en arbeidsgiver. Dersom arbeidstiden er endret i et sammenhengende arbeidsforhold betraktes det likevel som ett arbeidsforhold. Dersom det blir ny arbeidsgiver vil det framstå som to arbeidsforhold selv om arbeidsplass og -oppgaver er de samme.

Opplysningene om arbeidstid er basert på opplysninger om start- og stoppdato for det enkelte arbeidsforhold, og på opplysninger om avtalt arbeidstid. En må regne med at det knytter seg en del kvalitetsproblemer til disse opplysningene fra arbeidsgiver, særlig gjelder det start- og stoppdatoer for de som ikke er heltidsansatte (Villund 2008).

Data fra FD-trygd i 2005 viser at blant de om lag 3 620 100 personer i alderen 16 år og over er det 2 109 400 som har hatt minst ett lønnskategorierforhold i 2005. Det forekommer opp til 18 slike forhold for en person, men det er svært få med mer enn tre arbeidsforhold (under 0.5 prosent). I gjennomsnitt er det 0,7 lønnskategorierforhold per person blant alle voksne, og 1.2 for de med minst ett lønnskategorierforhold.

Tabell 3.6. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 etter antall yrkesaktive i 2005 og 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

						Gjennomsnittlig antall
	0	1	2	3+	I alt	lønnsmottakere
Antall lønnsmottakere i husholdningen 2005						
Kontinuerlig lavinntekt	74,0	24,2	1,7	0,1	100,1	0,28
Tilgang	37,1	41,8	15,8	5,3	100,0	0,90
Aldri lavinntekt	13,0	43,6	37,3	6,1	100,0	1,37
Andre(tilgang)	41,7	46,0	9,7	2,7	100,1	0,74
Alle	19,4	43,0	32,2	5,4	100,0	1,24
Antall lønnsmottakere i husholdningen 2006						
Kontinuerlig lavinntekt	72,0	25,8	2,1	0,2	100,1	0,31
Tilgang	47,4	46,8	5,2	0,6	100,0	0,59
Aldri lavinntekt	13,4	42,8	37,5	6,3	100,0	1,38
Andre(tilgang)	33,2	47,8	14,7	4,4	100,1	0,91
Alle	19,0	42,7	32,6	5,7	100,0	1,26

3.4. Husholdningsendringer viktigst for tilgang til lavinnteksgruppen

Vi har sett at gjennomsnittlig husholdningsstørrelse i tilgangshusholdningene går kraftig ned fra 2005 til 2006 og at både antallet lønnstakere i husholdet, antallet arbeidstimer og særlig samlet lønnsinntekt i husholdet går ned. Det vi ikke vet er i hvilken grad nedgangen i arbeidstimer og lønnsinntekter skyldes at det blir færre yrkesaktive personer i husholdningen og i hvilken grad det skyldes at de som er i husholdningen begge år reduserer arbeidsinnsatsen.

Endringene i husholdning kan innebære at personer som var i husholdningen til en bestemt person i 2005 går ut av denne (i noen tilfeller, for eksempel en ungdom som forlater foreldrehusholdningen, vil en vanligvis si at ungdommen forlater foreldrehusholdningen, mens vi her sier at det er foreldrene som forlater den unges husholdning fordi det er den unges lavinntektshusholdning som er fokus), og at nye personer kommer inn i 2006.

Vi skal beregne arbeidstimene i 2005 til de personene som tilhørte husholdningen til en person i 2005, men ikke i 2006, og tilsvarende arbeidstimene i 2006 for de nytilkomne i personens husholdning. Dessuten skal vi beregne arbeidstimene i 2005 og 2006 for de personer som tilhørte personens husholdning i både 2005 og 2006, de stabile.

Tabell 3.7 viser resultatet. Antallet arbeidstimer i husholdningene til tilgangene ble redusert med 628 timer fra 2005 til 2006. Mesteparten av reduksjonen skyldes at de som gikk ut av husholdningen arbeidet mer enn de som gikk inn i husholdningen. Denne forskjellen i arbeidstid sto for 474 timer av hele reduksjonen. Resten av reduksjonen skyldes at de stabile personer som tilhørte husholdningen begge år reduserte sin arbeidsinnsats med 155 timer.

Det er altså endringen i arbeidstid på grunn av personer som går ut av eller inn i husholdningene til tilgangene som står for den langt største del av reduksjonen i arbeidstid, den står for hele 75 prosent av reduksjonen. Husholdningsendringer er altså den klart viktigste årsak til at personer går inn i lavinnteksgruppen.

Tabell 3.7. Antall arbeidstimer for husholdningene, utgående, tilkommende og stabile personer i husholdningene 2005 og 2006 for ulike inntektsgrupper. Gjennomsnitt for husholdninger. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

	Alle	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Aldri lavinntekt	Andre (tilgang)
Arbeidstimer 2005 utgående personer	77	10	488	72	61
Arbeidstimer 2006 tilkommende personer	56	6	14	49	145
Arbeidstimer 2005 stabile personer	1 870	236	699	2 139	754
Arbeidstimer 2006 stabile personer	1 916	262	544	2 170	976
Arbeidstimer hushold 2005	1 946	246	1 187	2 211	814
Arbeidstimer hushold 2006	1 972	268	559	2 220	1 122
Arbeidstimer 2006 – 2005. Hushold	26	23	-628	8	307
Arbeidstimer utgående – tilkommende personer	-20	-4	-474	-23	85
Arbeidstimer 2006 – 2005. Stabile personer	46	26	-155	31	223

Tabell 3.8. viser det samme. Det er først og fremst blant husholdningene til tilgangene der antallet voksne går ned at det er en virkelig stor nedgang i antallet arbeidstimer. Nedgangen er mer beskjeden blant husholdningene der antallet voksne er uendret, og blant de få husholdningene der antallet voksne øker er det en økning i arbeidstimer, om enn svært beskjeden.

Tabell 3.8. Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Timer

Antallet voksne i husholdet 2005-2006	2005	2006
Kontinuerlig lavinntekt		
Minker	503	252
Uendret	228	255
Øker	368	550
Tilgang		
Minker	2 031	467
Uendret	856	619
Øker	937	985
Aldri lavinntekt		
Minker	3 089	2 071
Uendret	2 156	2 183
Øker	2 169	2 926
Andre (tilgang)		
Minker	1 792	950
Uendret	803	1 006
Øker	628	2 030

4. Avgang fra lavinntektsgruppen

4.1. Avgangshusholdninger mer stabile enn tilgangshusholdninger

Tabell 4.1 viser klart at avgang fra lavinntektsgruppen fra 2006 til 2007 ikke skyldes at forsørgelsesbyrden i husholdningene er redusert. Gjennomsnittlig husholdningsstørrelse øker fra 1.9 til 2.2. Ekvivalentvekten økte 1.33 til 1.48, en relativt sett litt mindre økning enn økningen i husholdningsstørrelse. Den største endringen er at det blir vesentlig færre aleneboende. Andelen aleneboende reduseres fra 60 til 45 prosent, en relativ reduksjon på vel 25 prosent. Men fortsatt er det noe større andel aleneboende enn blant de husholdninger som ikke hadde lavinntekt i 2006 og 2007.

Blant avgangene fra lavinntektsgruppen øker andelen flerpersonghusholdninger uansett størrelse. Størst økning er det i andelen topersonghusholdninger, som øker fra 16 til 24 prosent.

Det er også en betydelig del av avgangene som tilhører husholdninger som blir større, det gjelder en av tre husholdninger. Men likevel har nesten to av tre husholdninger til avganger ikke endret størrelse. Flertallet av disse, 55 prosent, er aleneboende. For husholdninger som ikke har endret størrelse er det rimelig å anta at avgang fra lavinntektsgruppen i mange tilfeller vil skyldes endringer i sysselsetting blant de stabile personer i husholdningen, dvs de som tilhørte husholdningen både i 2006 og 2007. En må imidlertid være oppmerksom på at selv om husholdningen ikke endrer størrelse kan den endre sammensetning.

Tabell 4.1. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 etter husholdningsstørrelse. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006, 2007

	Kontinuerlig lavinntekt	Avgang	Aldri lavinntekt	Andre (avgang)
Størrelse 2006				
1	68.3	60.4	27.7	47.4
2	12.1	16.3	31.0	20.5
3	6.2	9.4	16.5	13.5
4	5.4	7.8	16.6	10.5
5+	7.9	6.1	8.3	8.2
I alt	99.9	100.0	100.1	100.0
Størrelse 2007				
1	68.9	44.9	28.0	60.6
2	12.4	24.2	32.1	17.4
3	5.9	13.2	16.0	9.7
4	5.2	10.1	16.1	6.9
5+	7.6	7.6	7.9	5.5
I alt	100.0	100.0	100.1	100.1
Husholdsstørrelse				
Gjennomsnitt 2006	1.80	1.85	2.49	2.16
Gjennomsnitt 2007	1.77	2.15	2.46	1.82
Husholdsstørrelse ble				
mindre	3.1	4.2	6.1	14.8
uendret	87.7	62.6	83.6	72.7
større	9.1	33.2	10.4	12.5
I alt	99.9	100.0	100.1	100.0

Det er ikke bare andelen aleneboende som reduseres. Ser vi på andre husholdningstyper blir også andelen som er enslige forsørgere redusert litt fra 8 til 6 prosent (tabell 4.2.).

Blant avgangene fra lavinntektsgruppen er det først og fremst husholdningstyper med flere voksne som øker. Andelen husholdninger med to voksne øker med om lag 12 prosentpoeng, fra 25 til 36 prosent, mens husholdninger med mer enn to voksne øker med 6 prosentpoeng, fra 7 til 13 prosent. Det er først og fremst husholdningene med bare voksne som øker. Andelen husholdninger med to voksne uten barn øker for eksempel med 9 prosentpoeng, fra 12 til 21 prosent.

Hovedbildet er likevel ikke endring, men stabilitet i husholdningene som går ut av lavinntektsgruppen i 2007. For bare vel en av tre avganger ble husholdningsstørrelsen endret fra 2006 til 2007, og marginalt færre endret husholdstype. Det kan imidlertid ha skjedd endringer i husholdningen selv om verken størrelse eller type er endret. Vi regner imidlertid med at dette er ganske marginalt.

Om lag 36 prosent av avgangene har endret husholdstype. Blant disse utgjør overgang fra aleneboende til to voksne uten barn 13 prosentpoeng, mens overgang fra aleneboende til tre eller flere voksne uten barn utgjør vel 7 prosentpoeng, og overgang fra aleneboende til tre eller flere voksne med barn utgjør 3 prosentpoeng.. Overgang fra enslig med barn til to voksne med barn utgjør 3 prosentpoeng. Til sammen utgjør altså disse overgangene mer enn to tredeler av endringene i husholdstype.

Til sammenligning er endringene i fordelingen etter både husholdningsstørrelse og husholdstype svært små for de som har lavinntekt alle tre år. Blant disse endret bare 9 prosent husholdstype, mens det samme gjaldt for 15 prosent av de som ikke var i lavinntektsgruppen verken i 2005, 2006 eller 2007.

Tabell 4.2. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 etter husholdningstype. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006, 2007

	Kontinuerlig lavinntekt	Avgang	Aldri lavinntekt	Andre (avgang)
Husholdstype 2006				
Aleneboende	68,3	60,4	27,7	47,4
Enslig m/barn	5,7	7,9	4,1	7,6
To voksne u/barn	9,3	11,8	28,1	16,2
to voksne m/barn	11,0	12,8	23,5	14,2
3+ voksne u/barn	2,0	3,3	9,6	8,1
3+ voksne m/barn	3,7	3,8	7,0	6,5
Husholdstype 2007				
Aleneboende	68,9	44,9	28,0	60,6
Enslig m/barn	5,6	5,9	4,1	7,7
To voksne u/barn	9,5	20,5	29,2	13,2
to voksne m/barn	10,3	15,9	22,7	11,8
3+ voksne u/barn	2,1	7,1	9,4	3,5
3+ voksne m/barn	3,6	5,7	6,6	3,3
	100,0	100,0	100,0	100,1
Andel som endrer husholdstype	8,9	35,7	14,7	25,2

Konklusjonen er altså helt klar. Årsaken til at husholdninger går ut av lavinntektsgruppen er i liten grad at forsørgelsesbyrden blir mindre, bare 4 prosent av disse husholdningene ble mindre. Tvert imot øker gjennomsnittlig husholdningsstørrelse, og det er en betydelig andel av husholdningene som blir større.

4.2. Lønnsinntekten for avgangshusholdninger øker sterkt

Den andre hovedgrunnen til endring i lavinntektsstatus er naturligvis endringer i inntekt. Den største inntektskomponenten er lønnsinntekt, og den viktigste grunnen til endringer i denne er endringer i arbeidstid.

Lønnsinntekten for avgangene fra lavinntektsgruppen har som ventet økt. Økningen er betydelig. Husholdningenes gjennomsnittlig lønnsinntekt økte fra 114 000 kr i 2006 til 288 000 kroner i 2007, altså bortimot en tredobling (tabell 4.3.). Fortsatt er lønnsinntekten i 2007 vesentlig lavere enn i husholdninger som ikke hadde lavinntekt noen av årene, men en må huske på at husholdningene som forlater lavinntektsgruppen er mindre, også i 2007.

Minst er lønnsinntektene i husholdningene til de om lag 100 000 personer som var i lavinntektsgruppen alle årene, selv om den økte litt fra 2006 til 2007.

Tabell 4.3. Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

	Kontinuerlig lavinntekt	Avgang	Aldri lavinntekt	Andre (avgang)	Alle
Samlet lønnsinntekt i husholdet					
2006	43 300	114 200	494 900	223 900	435 600
2007	51 600	288 400	525 100	173 200	458 000

Vi vet at husholdningsstørrelsen til personer som går ut av lavinntektsgruppen øker fra 2006 til 2007. En kan derfor reise spørsmålet om økningen i lønnsinntekt er knyttet til at husholdningen blir større ved at det kommer inn yrkesaktive personer som har høyere inntekt.

Tabellen under viser at dette er noe av forklaringen, men ikke hele forklaringen. Blant de forholdsvis få husholdninger der det blir flere voksne er det en meget sterk vekst i lønnsinntekten, fra 87 000 kroner i 2006 til nesten 470 000 kroner i 2007. Men også blant det store flertallet av disse husholdningene der antallet voksne ikke endrer seg er det en sterk vekst i lønnsinntekt, lønnsinntekten mer enn fordobles fra 123 000 til 251 000 kroner.

Tabell 4.4. Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

Antallet voksne i husholdet 2006-2007	2006	2007
Kontinuerlig lavinntekt		
Minker	92 300	53 400
Uendret	40 200	48 700
Øker	65 500	127 800
Avgang		
Minker	200 000	249 100
Uendret	123 400	250 500
Øker	86 900	469 100
Aldri lavinntekt		
Minker	673 000	478 600
Uendret	483 200	518 300
Øker	491 900	719 900
Andre (avgang)		
Minker	497 400	106 800
Uendret	174 900	190 900
Øker	194 900	368 900

4.3. Fordobling av antallet arbeidstimer i avgangshusholdninger

Endringene i lønnsinntekt skyldes rimeligvis endringer i arbeidstid. Tabell 4.5 viser samlet arbeidstid i lønnsarbeid i husholdningen i 2006 og 2007 der gjennomsnittet er beregnet for husholdningen i 2006 og i 2007.

Tabellen tyder på at endret arbeidsinnsats er en viktig faktor bak endring i lavinntektsstatus. For personer som går ut av lavinntektsgruppen i 2007 øker gjennomsnittlig arbeidstid for husholdet fra 679 timer i 2006 til nesten 1400 timer i 2007, altså mer enn en fordobling. Dette er fortsatt betydelig mindre enn gjennomsnittlig arbeidstid i husholdninger som ikke hadde lavinntekt i verken 2005, 2006 eller 2007, men sett i forhold til at avgangshusholdningene er mindre er ikke forskjellen så stor. Regnet per person i yrkesaktiv alder var arbeidstiden i avgangshusholdningene i 2007 om lag 860 timer, mens den i husholdningene som ikke var i lavinntektsgruppen noen av årene var om lag 1230 timer. For husholdningene til personer som er i lavinntektsgruppen alle tre år er gjennomsnittlig arbeidstid svært lav, betydelig lavere enn blant de som endrer lavinntektsstatus.

Tabell 4.5. Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

	Kontinuerlig lavinntekt	Avgang	Aldri lavinntekt	Andre (avgang)	Alle
Samlet arbeidstid i lønnsarbeid i husholdet					
2006	268	679	2 220	1 106	1 972
2007	309	1 382	2 200	887	1 946

Vi skal også se på om endringene i arbeidstid skyldes endringer i antallet som er lønsmottakere.

Endringen i antallet arbeidstimer i husholdningene til de som forlot lavinntektsgruppen i 2007 sammenfaller med en endring i antallet lønsmottakere. Det ble flere husholdninger med lønsmottakere, andelen husholdninger uten lønsmottakere gikk ned fra 39 prosent i 2006 til 25 prosent i 2007 (tabell 4.6.). Andelen med én lønsmottaker gikk bare marginalt ned. Det var altså en sterk økning i husholdninger med flere lønsmottakere, fra 8 til 23 prosent. Men fortsatt er det færre lønsmottakere i 2007 i husholdningene til avgangene enn i husholdninger som ikke har hatt lavinntekt de tre årene. Det er særlig andelen med flere lønsmottakere som er mindre. Hele 44 prosent av husholdningene som ikke hadde lavinntekt de tre årene hadde i 2006 to eller flere lønsmottakere, sammenlignet med 8 prosent i husholdningene til avgangene fra lavinntektsgruppen

Husholdningene til den stabile lavinntektsgruppen har færrest lønsmottakere, mer enn to av tre husholdninger er uten lønsmottakere og svært få av disse husholdningene har mer enn én lønsmottaker. Det er også små endringer i antallet lønsmottakere fra 2006 til 2007.

Tabell 4.6. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 etter antall lønsmottakere i 2006 og 2007. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

	0	1	2	3+	I alt	Gjennomsnittlig antall lønsmottakere
Antall lønsmottakere i husholdningen 2006						
Kontinuerlig lavinntekt	72,0	25,8	2,1	0,2	100,1	0,31
Avgang	39,2	52,8	7,2	0,8	100,0	0,70
Aldri lavinntekt	13,4	42,8	37,5	6,3	100,0	1,38
Andre (avgang)	35,3	45,9	14,4	4,4	100,0	0,89
Alle	19,1	42,7	32,6	5,7	100,1	1,26
Antall lønsmottakere i husholdningen 2007						
Kontinuerlig lavinntekt	68,4	28,3	2,9	0,4	100,0	0,35
Avgang	25,4	52,1	18,9	3,7	100,1	1,02
Aldri lavinntekt	14,5	42,3	36,7	6,6	100,1	1,36
Andre (avgang)	38,1	49,8	10,6	1,5	100,0	0,76
Alle	19,8	42,8	31,7	5,7	100,0	1,24

4.4. Avgang fra lavinntektsgruppen skyldes ikke husholdningsendringer

For husholdningene som går ut av lavinntektsgruppen fra 2006 til 2007 økte antallet arbeidstimer kraftig, fra 679 til 1382 timer eller om lag 700 timer. Spørsmålet er hva denne endringen i arbeidstimer skyldes. Vi vet at for denne gruppen øker gjennomsnittlig husholdningsstørrelse fra 2006 til 2007. Det er altså kommet til flere personer i husholdningene enn de som gikk ut av husholdningene. I hvilken grad skyldes endringen i arbeidstid at det er kommet til personer med lønnsarbeid i husholdningene? Tabell 4.7. viser at mens nye personer i husholdningene til avgangene tilfører 258 arbeidstimer forsvinner det bare 16 arbeidstimer på grunn av at personer går ut av husholdningene. Av de 703 flere arbeidstimer i 2007 enn i 2006 skyldes altså 241 at nye personer arbeider flere timer enn personer som går ut av husholdningene. Bare om lag en tredel av økningen skyldes altså endringer i husholdningenes sammensetning. 66 prosent av

økningen skyldes dermed at personer som tilhørte husholdningene til avgangene både i 2006 og 2007 arbeider mer.

Tabell 4.7. Antall arbeidstimer for husholdningene, avganger, tilganger og stabile personer i husholdningene 2006 og 2007 for ulike inntektsgrupper. Gjennomsnitt for husholdninger. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold

	Kontinuerlig		Avgang	Aldri lavinntekt	Andre (avgang)
	Alle	lavinntekt			
Arbeidstimer 2006 utgående medlemmer	88	11	16	73	272
Arbeidstimer 2007 tilkommende medlemmer	52	7	258	49	43
Arbeidstimer 2006 stabile	1 884	257	662	2 147	834
Arbeidstimer 2007 stabile	1 894	302	1 124	2 150	845
Arbeidstimer hushold 2006	1 972	268	679	2 220	1 106
Arbeidstimer hushold 2007	1 946	309	1 382	2 200	887
Arbeidstimer 2007 – 2006. Hushold	-27	41	703	-20	-218
Arbeidstimer utgående – tilkommende medlemmer	-36	-5	241	-24	-229
Arbeidstimer 2007 – 2006. Stabile	10	46	462	4	11

Men fortsatt er antallet arbeidstimer i husholdningen mindre i husholdningene som gikk ut av lavinntektsgruppen enn i husholdninger som ikke hadde lavinntekt de tre årene. Som vist over er antallet arbeidstimer per voksen fortsatt litt mindre i husholdningene som går ut av lavinntektsgruppen enn blant de som ikke er innom lavinntektsgruppen.

Tabell 4.8 tyder også på at det ikke bare er nye lønnstakere i husholdninger som går ut av lavinntektsgruppen som er årsak til dette, men at også aktiviteten blant de personer som følger med husholdningen inn i 2007 øker. Antallet arbeidstimer øker til og med litt blant de få avgangshusholdninger som får færre voksne.

Tabell 4.8. Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Timer

Antallet voksne i husholdet 2006-2007	2006	2007
Kontinuerlig lavinntekt		
Minker	572	340
Uendret	249	290
Øker	402	757
Avgang		
Minker	1 164	1 197
Uendret	723	1 212
Øker	540	2 197
Aldri lavinntekt		
Minker	3 134	2 052
Uendret	2 163	2 165
Øker	2 175	3 028
Andre (avgang)		
Minker	2 266	617
Uendret	895	952
Øker	1 008	1 780

4.5. Størst endringer i arbeidstid i yngre aldersgrupper

Tabell 4.9. viser endringene i arbeidstimer i lønnet arbeid for husholdninger med ulik lavinntektsstatus. Vi har bare tatt med husholdninger der antallet voksne er uendret fra 2006 til 2007. Dette for å redusere virkningen av at det blir flere personer som kan være yrkesaktive. Tabellen viser at det er blant unge og yngre husholdninger at det er størst endringer i arbeidstid. Her øker timetallet med om lag 600 timer i året, eller nesten en fordobling. Blant hushold med eldste person 45-66 år er økningen i antall arbeidstimer bare om lag 280 timer, en økning på 40 prosent.

Tabell 4.9. Arbeidstimer i husholdningen 2006 og 2007, etter lavinntektsstatus og alder til eldste person i husholdet 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Timer

Alder eldste person 2006	Kontinuerlig lavinntekt	Avgang	Aldri lavinntekt
Under 25 år			
2006	378	760	1 733
2007	441	1 390	1 832
2007-2006	63	631	100
25-44 år			
2006	298	728	2 340
2007	357	1 299	2 393
2007-2006	59	570	53
45-66 år			
2006	161	712	2 165
2007	180	994	2 128
2007-2006	19	282	-37
67 år og over			
2006	59	404	1 008
2007	70	559	941
2007-2006	11	155	-67

Det er derfor mye som tyder på at utsiktene til å forlate lavinntektsgruppen er best for de unge og yngre. Både fordi husholdningsendringene er størst i disse aldersgruppene og fordi endringene i arbeidstimer er størst blant disse.

5. Lavinntektsgruppers relasjon til arbeidsmarkedet

5.1. Arbeidssøking og sykdom

Til nå har vi bare sett på lavinntektsgruppens yrkesaktivitet. En viktig grunn til lav yrkesaktivitet i lavinntektsgrupper er dels sykdom, og dels vansker med å få innpass på arbeidsmarkedet av andre grunner enn sykdom. Vi skal her bruke andre mål enn lønnsarbeid for å undersøke i hvilken grad lavinntektsgrupper har en relasjon til arbeidsmarkedet. Vi skal bruke tre forskjellige mål på husholdningens relasjon til arbeidsmarkedet i tillegg til det vi hittil har brukt, nemlig lønnsarbeid i husholdningen.

For det første om det er arbeidssøkere i husholdningen og antallet arbeidssøkere og grad av arbeidsledighet målt som gjennomsnittlig antall måneder med arbeidssøking i husholdningen. For det andre uførepensjonsraten (førtidsavgang fra arbeidsmarkedet) og en rate for medisinsk rehabilitering (langtidssyk) som i tillegg vil gi et bilde av betydningen av alvorlig/ langvarig sykdom i lavinntektsgruppen. I dette avsnitt undersøker vi bare situasjonen til lavinntektsgruppen i 2006. Vi skal senere se på yrkesaktivitet og arbeidssøking i alle de tre årene. Vi ser av tabell 5.1A at det finnes vesentlig færre nye lavinntektshusholdninger i 2006 (47 000) enn både de med kontinuerlig lavinntekt (hele 74 000) og avgangene fra lavinntektsgruppen i 2006 (54 000).

Blant de ulike inntektsgruppene er det helt klart de kontinuerlige husholdningene med lavinntekt alle tre år som sliter mest med forholdet til arbeidsmarkedet. Hele 72 prosent av husholdningene er uten lønntakere (ingen ansatte i 2006), bare to prosent har mer enn én lønntaker. Dernest følger tilgangshusholdningene i 2006, der det er en noenlunde lik fordeling mellom husholdninger uten lønntakere og husholdninger med én lønntaker, rundt 47 prosent. De lavinntektshusholdninger som forlot lavinntektsgruppen i 2007 hadde en noe høyere andel lønntakere i 2006, 60 prosent var i kategorien husholdning med én eller flere lønntakere.

Tabell 5.1a. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus etter antallet lønntakere i husholdningen. Gjennomsnittlig antall måneder med arbeidssøking i husholdningen. Husholdninger til personer 16-66 år og ikke studenthusholdning

Inntektsstatus	Antall hushold	Antall lønntakere i husholdningen							
		I alt	Ingen	En	Flere	Alle	Ingen	En	Flere
		Prosent				Måneder arbeidssøking i husholdet			
Kontinuerlig lavinntekt	73 624	100,0	71,9	25,8	2,3	2,4	2,3	2,5	3,6
Tilgang	47 039	100,0	47,3	46,9	5,9	2,4	3,0	1,8	2,0
Aldri lavinntekt	1 372 600	100,0	13,4	42,8	43,8	1,1	1,6	1,1	0,9
Avgang	53 695	100,0	39,0	52,8	8,1	2,5	3,1	2,0	2,6

Tabell 5.1b. Andel av alle hushold i gruppen med uførepensjonist. Gjennomsnittlig antall måneder med arbeidssøking i hushold med uførepensjonist

Inntektsstatus	Antall hushold	Antall lønntakere i husholdningen							
		I alt	Ingen	En	Flere	Alle	Ingen	En	Flere
		Prosent				Måneder arbeidssøking i husholdet			
Kontinuerlig lavinntekt	13 723	18,6	24,7	3,2	4,2	0,6	0,5	2,6	3,6
Tilgang	3 525	7,5	13,0	2,4	4,2	1,2	1,1	2,1	1,7
Aldri lavinntekt	215 579	15,7	54,8	13,2	6,2	1,2	1,0	1,2	1,5

Tabell 5.1c. Andel av alle hushold i gruppen med personer under medisinsk rehabilitering. Gjennomsnittlig antall måneder med arbeidssøking i hushold med person under rehabilitering

Inntektsstatus	Antall hushold	Antall lønntakere i husholdningen							
		I alt	Ingen	En	Flere	Alle	Ingen	En	Flere
		Prosent				Måneder arbeidssøking i husholdet			
Kontinuerlig lavinntekt	4 117	5,6	6,5	3,2	3,6	3,6	3,3	4,7	5,6
Tilgang	2 991	6,4	10,1	2,9	4,4	3,1	3,0	3,2	3,6
Aldri lavinntekt	63 488	4,6	6,9	4,6	4,0	2,6	3,4	2,7	2,2

I motsatt ende av skalaen finner vi husholdninger som ikke hadde lavinntekt i perioden med bare 13 prosent av husholdningene uten noen lønntakere. Man kan si at yrkesaktiviteten for tilgangene ligger mellom yrkesaktiviteten for husholdninger som aldri hadde lavinntekt og de som hadde lavinntekt hele perioden (de kontinuerlige).

Vil antallet lønntakere i husholdningen henge sammen med graden av arbeidssøking, målt som gjennomsnittlig antall måneder registrert arbeidsledighet blant husholdningsmedlemmene? I og med at yrkesaktiviteten var lavest i gruppen med stabil lavinntekt, kunne man forvente høyere grad av arbeidssøking i denne gruppen.

Generelt er varigheten av arbeidssøkingen vesentlig lengre for alle lavinntektsgruppene enn for husholdningene uten lavinntekt, der den ligger på rundt en måned og ca en og en halv måned dersom det ikke er lønntakere i husholdningen (tabell 5.1a). Men arbeidssøkingen blant dem med kontinuerlig lavinntekt er ikke større enn i de andre lavinntektsgruppene. For de med stabil lavinntekt, er varigheten godt over to måneder for husholdninger uten lønntakere og stigende til tre og en halv måned dersom det er flere lønntakere. Dette tyder på at denne gruppen sliter med sin posisjon på arbeidsmarkedet.

For tilgangene, de nye lavinntektshusholdningene, er sammenhengen omvendt, husholdninger uten lønntakere har lengst arbeidssøking – hele tre måneder. Mønsteret for avgangshusholdningene er ganske likt det vi fant for tilgangshusholdningene, med unntak av litt lengre arbeidssøking blant husholdninger med flere lønntakere (2,6 mot 2,0 måneder). Dette tyder på at både tilgangs- og avgangshusholdninger uten lønntakere er mer aktive i forhold til arbeidsmarkedet enn dem med kontinuerlig lavinntekt.

Selv om det er størst andel ikke-yrkesaktive husholdninger blant de med kontinuerlig lavinntekt er arbeidssøkingen målt i varighet likevel ikke høyest blant de ikke-yrkesaktive når en sammenligner med de to andre lavinntektsgrupper, den er høyest bare dersom det er lønntakere i husholdningen. Det er altså en stor gruppe husholdninger uten lønntakere og med forholdsvis lav arbeidssøking. Det kan tyde på at en betydelig del av denne gruppen er helt utenfor arbeidsmarkedet.

Tabell 5.1B viser at 25 prosent av de husholdninger som har kontinuerlig lavinntekt og er uten lønntakere har uførepensjon. Det er omtrent dobbelt så stor andel som blant tilgangshusholdningene. Det er imidlertid langt lavere enn blant husholdningene som aldri hadde lavinntekt i perioden. Blant disse husholdninger uten lønntakere var det uførepensjonist i over halvparten av husholdningene. Det er altså en forholdsvis liten del av uførepensjonistene som tilhører husholdninger med kontinuerlig lavinntekt og uten lønntakere. Også i husholdninger med lønntakere er andelen husholdninger med uførepensjonist lavere blant lavinntekts-husholdningene enn blant de som aldri hadde lavinntekt. Tidlig pensjonering medfører altså ikke lavinntekt i nevneverdig grad.

For de langtidssyke, er derimot bildet omvendt. En av ti tilgangshusholdninger uten lønntakere er inntatt med medisinsk rehabilitering i 2006. I de andre gruppene uten lønntakere ligger andelen under syv prosent. Selv om det blant husholdninger uten lønntakere og med personer under medisinsk rehabilitering er størst andel som tilhører gruppen som *aldri* har lavinntekt, er andelen i lavinntektsgruppen betydelig (31 prosent) og større enn den tilsvarende andel for husholdninger med uførepensjonist (14 prosent). Særlig blant tilgangshusholdningene er denne forskjellen stor.

Likevel må en generelt si at verken uførepensjon eller medisinsk rehabilitering i betydelig grad bidrar til lavinntekt, dog rehabilitering noe mer enn uførepensjon.

Det er imidlertid en tydelig forskjell mellom de to sykdomsgruppene når det gjelder arbeidssøking (tabell 5.1b og 5.1c). I husholdninger med uførepensjonist er det enten tilnærmet lik eller betydelig lavere arbeidssøking enn i husholdninger som ikke hadde lavinntekt i perioden.

For husholdninger med personer under medisinsk rehabilitering, ofte definert som langtidssyke, er det derimot en klar tendens til høyere arbeidssøking i lavinntekts-husholdninger enn i husholdninger som aldri hadde lavinntekt. Særlig gjelder det husholdninger med flere lønnstakere. Både blant husholdninger med kontinuerlig lavinntekt og blant tilgangshusholdningene er arbeidssøkingen nesten dobbelt så langvarig som for husholdninger uten lavinntekt, hele 5,6 måneder for de kontinuerlige lavinntektshusholdninger. Lavinntektsgrupper med langtidssyke forsøker fortsatt å bevege seg inn igjen på arbeidsmarkedet.

Vi vil tilslutt se på sammenhengen mellom yrkesaktiviteten og de ulike problematiske tilknytninger til arbeidsmarkedet som arbeidssøking og sykdom. I tabell 5.2 er uførepensjon og rehabilitering slått sammen til en sykdomsgruppe for enkelhets skyld.

Tabell 5.2a. Husholdninger etter lavinntektsstatus og arbeidsmarkedsstatus i 2006. Andel innen hver celle for lavinntektsstatus og arbeidsmarkedsstatus som ikke har lønnsarbeid. Husholdninger til personer 16-66 år og ikke studenthushold

	I alt	Bare arbeidssøker	Bare syk (ufør/ rehab)	Begge deler	Ingen av delene
Kontinuerlig	71,9	66,1	96,8	85,3	65,3
Tilgang	47,3	51,9	86,0	78,6	38,1
Aldri lavinntekt	13,4	11,4	55,0	41,9	6,3
Avgang	39,0	42,0	82,6	72,3	30,9

Tabell 5.2b. Husholdninger uten lønnsarbeid i 2006 etter arbeidsmarkedsstatus. Andel av alle innen hver lavinntektsstatusgruppe

Lavinntektsstatus	I alt	Bare arbeidssøker	Bare syk (ufør/ rehab)	Begge deler	Ingen av delene
Kontinuerlig	71,9	17,2	17,6	2,6	34,3
Tilgang	47,3	15,1	6,9	2,5	22,8
Aldri lavinntekt	13,4	1,4	6,4	0,9	4,7
Avgang	39,0	12,6	5,7	2,1	18,6

Tabell 5.2c. Husholdninger med lønnsarbeid i 2006 etter arbeidsmarkedsstatus. Andel av alle innen hver lavinntektsstatusgruppe

	I alt	Bare arbeidssøker	Bare syk (ufør/ rehab)	Begge deler	Ingen av delene
Kontinuerlig	28,1	8,9	0,6	0,5	18,2
Tilgang	52,7	14,0	1,1	0,7	36,9
Aldri lavinntekt	86,6	11,0	5,2	1,3	69,1
Avgang	61,0	17,4	1,2	0,8	41,5

Andelen husholdninger uten lønnstakere er størst nettopp blant de som bare har syke (uførepensjonist eller personer under rehabilitering) og det gjelder uansett inntektsstatus (tabell 5.2A). Høyest andel finner vi blant de kontinuerlige lavinntektshusholdninger med bare syke, hele 97 prosent er uten lønnstakere. Andelen i de andre lavinntektsgruppene med bare syke er noe lavere (86 og 83 prosent), men også blant husholdninger som aldri hadde lavinntekt og med bare syke er over halvparten av husholdningene (55 prosent) uten lønnstakere. Også blant husholdninger med både syke og arbeidssøkende er det en høy andel uten lønnstakere, og variasjonen mellom de ulike inntektsgruppene ligner på variasjonen blant husholdninger med bare syke, om enn på et noe lavere nivå.

Vi ser videre at i husholdninger med bare arbeidssøkere er andelen uten lønnstakere ikke vesentlig forskjellig fra hva den er blant alle uansett arbeidsmarkedsstatus. Blant husholdningene med kontinuerlig lavinntekt gjelder det 66 prosent, sammenlignet med 72 prosent for alle husholdninger med kontinuerlig lavinntekt. Når en sammenligner med alle blant tilgangs- og avgangshusholdningene har husholdninger med bare arbeidssøkere noe høyere andel husholdninger uten

lønnstakere, henholdsvis 52 og 42 prosent, mens det blant alle tilgangs- og avgangshusholdninger gjelder 47 og 39 prosent.

De husholdninger som verken utfører lønnsarbeid, har syke eller arbeidssøkende er de som er helt marginalisert på arbeidsmarkedet. Andelen uten lønnstakere blant husholdninger med kontinuerlig lavinntekt og som verken er arbeidssøker eller syk er høy og nesten helt lik med andelen i gruppen med bare arbeidssøkere (65 prosent). Derimot synker andelen husholdninger uten lønnstakere blant tilgangene til fire av ti blant de som verken har syke eller arbeidssøkende. Og, tilsvarende til tre av ti blant avgangene.

Tabell 5.2A tyder altså på at sykdom bidrar til å redusere andelen husholdninger med yrkesaktive, særlig blant lavinntektshusholdninger, men er langt fra den eneste faktoren som bidrar til lavinntekt. Også blant lavinntektshusholdninger uten syke er yrkesaktiviteten klart lavere enn i husholdninger som aldri hadde lavinntekt.

Tabell 5.2B viser husholdninger uten lønnstakere og med ulike tilknytninger til arbeidsmarkedet som andel av alle innen hver inntektsstatus. Tabell 5.2c viser de tilsvarende andelen for husholdninger med lønnstakere.

Nesten syv av ti (69 prosent) blant husholdningene som aldri hadde lavinntekt er inne på arbeidsmarkedet (har lønnstakere) uten innslag av verken arbeidssøking eller sykdom. Dernest var det 11 prosent som hadde arbeidssøkende. Det er bare små andeler i de andre kategoriene som kan relateres til problematiske relasjoner til arbeidsmarkedet, om lag 7 prosent hadde syke i husholdningen. Bare 13 prosent av husholdninger uten lavinntekt hadde ingen lønnstakere i 2006.

Også blant avgangs- og tilgangshusholdningene er det i likhet med husholdningene uten lavinntekt en stor andel husholdninger med lønnstakere og uten innslag av arbeidssøking eller sykdom. Det gjelder om lag fire av ti er i denne kategori (42 prosent av avgangs- og 37 prosent av tilgangshusholdningene). Det er relativt få av avgangs- og tilgangshusholdningene som har syke. Det gjelder om lag 8 prosent blant husholdninger uten lønnstakere, og 2 prosent blant husholdninger med lønnstakere, i alt om lag 10 prosent.

En av tre tilgangs- og avgangshusholdninger hadde arbeidssøkere i 2006. Blant avgangshusholdningene var det flest med lønnstakere og arbeidssøkende, mens det blant tilgangene var flest uten lønnstakere og med arbeidssøkende. Avgangshusholdningene har derfor muligens et litt bedre utgangspunkt enn tilgangshusholdningene. Det viser seg også ved at litt flere tilgangshusholdninger er helt uten tilknytning til arbeidslivet (23 prosent), sammenlignet med 19 prosent blant avgangshusholdningene.

Mest marginalisert i forhold til arbeidsmarkedet, dvs. husholdninger uten verken lønnstakere, arbeidssøkere eller uføre/rehabiliterede, er ikke overraskende husholdningene med kontinuerlig lavinntekt, det gjelder 34 prosent. Det utgjør nesten halvparten av husholdningene med kontinuerlig lavinntekt og uten lønnstakere. Bare 18 prosent av husholdningene med kontinuerlig lavinntekt har lønnstakere, men uten innslag av arbeidssøking eller sykdom. Nær like mange, 17 prosent, er husholdninger uten lønnstakere og bare arbeidssøker eller bare syk. Husholdningene med lavinntekt alle årene sliter på arbeidsmarkedet i langt større grad enn de andre, og igjen ser vi at tilgangene ligger nærmest de kontinuerlige. Det indikerer problemer for de nye lavinntektsmedlemmene med å vandre ut av lavinntekt på lengre sikt.

5.2. Få helt marginaliserte blant tilganger og avganger

Vi skal nå undersøke relasjonen til arbeidsmarkedet for de ulike lavinntektsgupper når vi ser hele perioden 2005-2007 under ett. Hovedformålet er å undersøke hvor sterk relasjonen til arbeidsmarkedet, med særlig vekt på hvor mange personer som

tilhører husholdninger som er helt marginaliserte i betydningen at husholdningen verken har hatt lønnsarbeid eller har hatt arbeidssøkende.

Tabell 5.3. viser at det er klart flest personer i helt marginaliserte husholdninger i gruppen med lavinntekt alle tre årene, det gjelder 36 prosent av disse. Til sammenligning gjelder det bare 5 prosent blant de som ikke hadde lavinntekt i 2005-2007. Det er ikke sikkert at alle disse er marginaliserte i betydningen at de ikke har hatt inntektsgivende arbeid. Noen av disse husholdningene kan ha hatt inntekt fra selvstendig virksomhet.

Det er imidlertid også i gruppen med lavinntekt alle tre år at det er flest som tilhører husholdninger uten lønnsarbeid i 2005-2007, men som har arbeidssøkende ett eller flere av de tre årene, det gjelder nesten 17 prosent. Samlet er det altså nesten to tredeler (64 prosent) av personene med lavinntekt alle tre år som tilhører husholdninger med en relasjon til arbeidsmarkedet ett eller flere av årene. Men bare om lag en av fem tilhører husholdning med lønnsarbeid alle de tre årene, sammenlignet med 86 prosent av de som ikke hadde lavinntekt i 2005-2007.

Blant både avganger og tilganger er det svært få, om lag 10 prosent, som tilhører husholdning som verken har hatt lønnsarbeid eller vært arbeidssøkende i 2005-2007. Her er det også langt flere enn blant de med lavinntekt hele perioden som har hatt lønnsarbeid i alle de tre årene. Det gjelder 51 og 45 prosent av henholdsvis avganger og tilganger. Det er likevel langt mindre enn blant de som aldri hadde lavinntekt (86 prosent).

Arbeidssøking forekommer i svært mange av lavinntektshusholdningene. Blant tilgangene og avgangene gjelder det for 46-47 prosent av personene. Blant de med kontinuerlig lavinntekt for litt færre, 41 prosent. Til sammenligning gjelder det for 25 prosent av de som ikke hadde lavinntekt noen av årene 2005-2007. Det er også verdt å legge merke til at om lag 25 prosent i alle de tre lavinnteksgruppene, eller mer enn halvparten av personene i arbeidssøkende husholdninger, tilhører husholdninger der det har vært arbeidssøkende alle de tre årene. Det er altså tydelig både at lavinnteksgruppene sliter på arbeidsmarkedet, og at en betydelig del forsøker seg på arbeidsmarkedet.

Tabell 5.3. Personer¹ med ulik lavinntektsstatus etter antall år med lønnsarbeid og arbeidssøking i husholdningen. Personer 16-66 år som ikke er i studenthusholdning. Prosent

Antall år med arbeidssøking i husholdet	Antall år med lønnsarbeid i husholdet				I alt
	Alle år 2005-2007	To av årene	Ett av årene	Ingen av årene	
Kontinuerlig lavinntekt					
0	12,3	5,2	6,1	35,5	59,1
1	2,2	1,2	1,5	3,8	8,6
2	1,3	1,3	1,5	2,5	6,6
3	4,7	4,9	5,7	10,4	25,7
I alt	20,5	12,6	14,7	52,2	100,0
Avganger					
0	30,0	9,1	6,8	8,6	54,4
1	5,9	2,2	1,6	1,2	10,9
2	4,5	2,1	1,5	0,8	8,9
3	10,3	7,1	5,4	3,1	25,8
I alt	50,6	20,5	15,3	13,6	100,0
Tilganger					
0	27,0	8,0	7,6	10,6	53,2
1	6,4	2,6	2,5	1,9	13,4
2	3,6	2,0	1,7	1,0	8,3
3	8,5	6,1	5,9	4,6	25,0
I alt	45,4	18,7	17,7	18,1	100,0
Aldri lavinntekt					
0	65,4	2,8	1,6	5,3	75,1
1	7,3	0,5	0,2	0,3	8,3
2	3,9	0,4	0,1	0,1	4,5
3	9,5	1,2	0,6	0,8	12,1
I alt	86,1	4,8	2,6	6,5	100,0

¹ Enheten i tabellen er person og ikke husholdning som i de fleste andre tabeller. Grunnen er at vi unngår problemer med husholdningsvektning for variabler som kombinerer informasjon fra flere år.

Vi har tidligere vist at det er vesentlig mer dynamikk blant unge i lavinntektsgruppen enn blant de litt eldre. Konklusjonen var basert på at de var sterkere representert blant tilgangene og avgangene. Vi har også sett at mange blant de som har lavinntekt hele perioden 2005-2007 ikke har hatt lønnsarbeid i det hele tatt i denne perioden. Vil forskjellen i dynamikk mellom unge og eldre slå ut i forskjeller også her?

Tabell 5.4. viser helt klart at dette er tilfellet. Blant unge under 25 år i gruppen med kontinuerlig lavinntekt har 29 prosent ikke hatt lønnsarbeid i noen av årene i perioden 2005-2007. I aldersgruppene 25-44 og 45-66 år gjelder det henholdsvis 46 og 63 prosent. Andelen i denne lavinntektsgruppen som har hatt lønnsarbeid alle tre årene varierer noe mindre, fra 31 prosent blant de unge til 17 prosent blant 45-66 åringene. Det er altså en betydelig andel blant de unge under 25 år som er til og fra i arbeidslivet. Dette betyr antagelig at det er større sjanser for at unge enn de litt eldre kan komme ut av lavinntektssituasjonen gjennom å forbedre sitt forhold til arbeidsmarkedet.

Tabellen viser også at det blant unge i tilgangs- og avgangsgruppene er en god del flere enn blant de litt eldre som har hatt lønnsarbeid i alle de tre årene 2005-2007. For tilgangene gjelder det om lag 60 prosent, sammenlignet med om lag 40 prosent i de to eldre gruppene. Blant avgangene er forskjellen litt mindre. Men tilgangene og avgangene skiller seg klart fra personer som ikke var i lavinntektsgruppen noen av årene 2005-2007. Likevel tyder det på at personer i tilgangs- og avgangsgruppene har et bedre forhold til arbeidsmarkedet enn de med lavinntekt alle tre årene, best synes forholdet å være for unge under 25 år.

Tabell 5.4. Personer med ulik lavinntektsstatus etter alder til eldste person i husholdet i 2006 og antall år med lønnsarbeid i perioden 2005-2007. Personer 16-66 år som ikke bor i studenthusholdning. Prosent

Antall år med lønnsarbeid i husholdet	Kontinuerlig lavinntekt	Tilgang	Avgang	Aldri lavinntekt
Under 25 år				
0 år	29,2	3,9	3,7	3,3
1-2 år	39,7	36,7	33,4	10,7
3 år	31,1	59,4	63,0	86,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
25-44 år				
0 år	46,2	18,0	11,1	3,0
1-2 år	31,8	40,2	40,0	6,7
3 år	21,9	41,8	48,8	90,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
45-66 år				
0 år	63,4	28,6	22,6	7,7
1-2 år	20,0	31,8	31,4	7,2
3 år	16,6	39,6	46,1	85,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
67 år og over				
0 år	79,2	44,0	39,5	28,0
1-2 år	13,2	30,8	31,8	15,8
3 år	7,7	25,2	28,7	56,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Referanser

Andersen, Arne S. (2008): *Yrkesaktivitet i lavinntektshusholdninger*, Rapporter 2008/46, Statistisk sentralbyrå

Andersen, A. S. og Sivertstøl, Ø. (2009): *Lavinntektsgrupper på arbeidsmarkedet*, Rapporter 2009/19, Statistisk sentralbyrå

Aukrust, I., Aurdal, Bøe, Espeland Hansen, Sivertstøl (2008): *FD-trygd Dokumentasjonsrapport. Sysselsetting - alle jobber, 2003-2006*. Upublisert notat, Statistisk sentralbyrå

Duncan, G. J. et. al. (1993): *Poverty Dynamics in Eight Countries*, *Journal of Population Economics*, vol. 6, pp 215-234

Enes, Anette W. (red.) (2010): *Økonomi og levekår for ulike lavinntektsgrupper 2009*, Rapporter 2010/3, Statistisk sentralbyrå

Epland, Jon (2005): *Veier inn i og ut av fattigdom: Inntektsmobilitet blant lavinntektshushold*, Rapport 2005/16, Statistisk sentralbyrå

Jarvis, S. og S. P. Jenkins (1997): *Low Income Dynamics in 1990s Britain*, *Fiscal Studies*, vol. 18, no. 2, pp 123-142

Normann, Tor Morten (2009): *Fattigdomsrisiko. En levekårstilnærming*, Rapporter 2009/11, Statistisk sentralbyrå

Villund, Ole (2008): *Measuring working hours in the Norwegian Labour Force Survey. A pilot study of data quality*. Upublisert notat, Statistisk sentralbyrå

Tabellregister

1.1.	Lavinntektsstatus 2005-2007 for analyse av tilganger og avganger. Personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold.....	10
1.2.	Sammensetning av gruppen Andre (avganger) på lavinntektsvariabelen. Personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold.....	10
1.3.	Sammensetning av gruppen Andre (tilganger) på lavinntektsvariabelen. Personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold.....	11
2.1.	Husholdninger med ulike lavinntektsstatus etter alder i 2006 til eldste person i husholdningene. 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Prosent.....	12
2.2.	Husholdninger med ulike lavinntektsstatus etter alder i 2006 til eldste person i husholdningene og husholdningstype. 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Prosent.....	12
2.3.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus som andel av lavinntektshusholdninger i 2006 med ulik alder i 2006 til eldste person i husholdningene. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006. Prosent	13
2.4.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus som andel av lavinntektshusholdninger i 2006 med ulik alder i 2006 til eldste person i husholdningen og ulik husholdningstype. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006. Prosent.....	13
3.1.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 etter husholdningsstørrelse. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2005, 2006	15
3.2.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 etter husholdningstype. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2005, 2006	16
3.3.	Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	16
3.4.	Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold.....	17
3.5.	Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	17
3.6.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 etter antall yrkesaktive i 2005 og 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	19
3.7.	Antall arbeidstimer for husholdningene, utgående, tilkommende og stabile personer i husholdningene 2005 og 2006 for ulike inntektsgrupper. Gjennomsnitt for husholdninger. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	20
3.8.	Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2005 og 2006. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2005 og 2006 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Timer	20
4.1.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 etter husholdningsstørrelse. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006, 2007	21
4.2.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 etter husholdningstype. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. 2006, 2007	22
4.3.	Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	23
4.4.	Samlet lønnsinntekt i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	23
4.5.	Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	24
4.6.	Husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 etter antall lønnsinntakere i 2006 og 2007. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	24
4.7.	Antall arbeidstimer for husholdningene, avganger, tilganger og stabile personer i husholdningene 2006 og 2007 for ulike inntektsgrupper. Gjennomsnitt for husholdninger. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold	25
4.8.	Samlet antall arbeidstimer i husholdningen i 2006 og 2007. Gjennomsnitt for husholdninger med ulik lavinntektsstatus i 2006 og 2007 og endring i antall voksne i husholdet. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Timer	25

4.9. Arbeidstimer i husholdningen 2006 og 2007, etter lavinntektsstatus og alder til eldste person i husholdet 2006. Husholdninger til personer 16-66 år som ikke tilhører studenthushold. Timer.....	26
5.1a. Husholdninger med ulik lavinntektsstatus etter antallet lønnstakere i husholdningen. Gjennomsnittlig antall måneder med arbeidssøking i husholdningen. Husholdninger til personer 16-66 år og ikke studenthusholdning.....	27
5.1b. Andel av alle hushold i gruppen med uførepensjonist. Gjennomsnittlig antall måneder med arbeidssøking i hushold med uførepensjonist	27
5.1c. Andel av alle hushold i gruppen med personer under medisinsk rehabilitering. Gjennomsnittlig antall måneder med arbeidssøking i hushold med person under rehabilitering.....	27
5.2a. Husholdninger etter lavinntektsstatus og arbeidsmarkedsstatus. Andel innen hver celle for lavinntektsstatus og arbeidsmarkedsstatus som ikke har lønnsarbeid. Husholdninger til personer 16-66 år og ikke studenthushold.....	29
5.2b. Husholdninger uten lønnsarbeid i 2006 etter arbeidsmarkedsstatus. Andel av alle innen hver lavinntektsstatusgruppe	29
5.2c. Husholdninger med lønnsarbeid i 2006 etter arbeidsmarkedsstatus. Andel av alle innen hver lavinntektsstatusgruppe	29
5.3. Personer med ulik lavinntektsstatus etter antall år med lønnsarbeid og arbeidssøking i husholdningen. Personer 16-66 år som ikke er i studenthusholdning. Prosent.....	32
5.4. Personer med ulik lavinntektsstatus etter alder til eldste person i husholdet i 2006 og antall år med lønnsarbeid i perioden 2005-2007. Personer 16-66 år som ikke bor i studenthusholdning. Prosent.....	33